

Верховний
Суд

Сучасні виклики в судочинстві зумовлені розвитком штучного інтелекту

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ
Проект Ради Європи «HELP

Тьюторський курс HELP «Захист персональних даних
при опублікуванні судових рішень»

Панельна дискусія «Виклики в судочинстві та прокуратурі
у зв'язку із розвитком ШІ

19 березня 2026 року

ПЛАН

1. Кодекс суддівської етики
2. Національні акти, що регулюють використання ШІ у судочинстві: дозволено, обмежено та заборонено
3. Аналіз висновків КРЄС, що стосуються використання ШІ у судочинстві
4. Висновки
5. Додаткові джерела

Кодекс суддівської етики (СТАТТЯ 16)

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-24#Text>

Використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це:

1. не впливає на незалежність та неупередженість судді,
2. не стосується оцінки доказів,
3. не стосується процесу ухвалення рішень,
4. не порушує вимог законодавства.

Коментар до Кодексу суддівської етики, затверджений рішенням Ради суддів України від 04.05.2024 № 14

<https://constitutionalist.com.ua/komentar-do-statti-16-vykorystannia-suddeiu-tekhnohij-shi-kodeksu-suddivskoi-etyky>

1. організація та систематизація доказів, наприклад, створення хронології подій на основі документів, індексація великих масивів текстових доказів для полегшення пошуку, виявлення дублікатів
2. аналіз структурованих даних: наприклад, аналіз фінансових транзакцій на предмет нетипових операцій у справах про економічні злочини
3. виявлення певних об'єктів на фото- чи відеоматеріалах (наприклад, розпізнавання облич або номерних знаків) (при цьому висновок про значення цього об'єкта робить суддя)
4. ефективно обробляти великі обсяги інформації, знаходити тенденції, виявляти зв'язки
5. пошук релевантної практики (як допоміжна функція)

Коментар до Кодексу суддівської етики, затверджений рішенням Ради суддів України від 04.05.2024 № 14

<https://constitutionalist.com.ua/komentar-do-statti-16-vykorystannia-suddeiu-tekhnohij-shi-kodeksu-suddivskoi-etyky>

1. Оцінка доказів не може бути делегована ШІ
2. ШІ не може пропонувати результат справи (наприклад, рішення про задоволення)
3. ШІ не може здійснювати юридичну кваліфікацію фактів
4. Суддя не може використовувати ШІ для визначення пріоритетності чи достовірності доказів
5. Заборонено автоматизоване визначення достовірності чи важливості доказів
6. Заборонено тлумачення права та ухвалення рішень
7. Заборонена підготовка мотивувальної частини рішень без контролю з боку судді
8. Заборонено делегування ухвалення рішення ШІ, оскільки це означало б відмову від суддівської функції та відповідальності

Положення про використання технологій ШІ працівниками Апарату ВС (Наказ від 08.12.2025 № 117)

https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/Polozhennya_SHI.pdf

1. узагальнення судової практики з метою забезпечення її єдності
2. аналіз судових рішень із метою виявлення системних причин виникнення спорів (превентивне правосуддя) та підготовки пропозицій щодо вдосконалення законодавства
3. наповнення Бази правових позицій Верховного Суду
4. аналіз та узагальнення великих обсягів даних на основі відкритих джерел інформації
5. підготовка аналітичних документів і звітів
6. автоматизація повторюваних робочих процесів, візуалізація даних у вигляді графіків і діаграм тощо
7. створення та поширення інформації про діяльність Верховного Суду, сприяння веденню вебсторінок Верховного Суду в соціальних мережах
8. створення чат-ботів, зокрема, для забезпечення зворотного зв'язку з відвідувачами Верховного Суду й учасниками судових процесів
9. добір матеріалів для саморозвитку, підвищення кваліфікації та професійного навчання
10. пошук нових ідей та підходів до організації робочих процесів
11. переклад документів з іноземних мов
12. виконання суто технічних завдань (наприклад, перевірка граматики, форматування тексту, транскрибування)

Положення про використання технологій ШІ працівниками Апарату ВС (Наказ від 08.12.2025 № 117)

https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/rizne/Polozhennya_SHI.pdf

1. ШІ не може замінити професійну діяльність працівника (його критичне мислення, фахове судження, правову кваліфікацію та прийняття остаточного рішення)
2. забороняється використовувати загальнодоступні технології ШІ для роботи з інформацією з обмеженим доступом (конфіденційною, таємною та службовою інформацією)
3. забороняється опрацювання документів, які містять відомості, що охороняються законом, у тому числі таємницю ухвалення судового рішення та інформацію із закритого судового засідання
4. забороняється автоматичне створення проєктів рішень та будь-яких інших процесуальних документів, що ухвалюються у межах судового провадження
5. забороняється прогнозувати індивідуальні рішення суддів у конкретних справах
6. забороняється опрацювання матеріалів судової справи, що містять персональні дані
7. забороняється аналіз та моніторинг поведінки працівників
8. забороняється завантажувати службові документи, що містять інформацію з обмеженим доступом, у тому числі персональні дані суб'єктів звернення або учасників процесу, банківську таємницю, адвокатську таємницю тощо

Концепція ЄСІКС (наказ ДСА України від 30.04.2025 № 178)

https://court.gov.ua/storage/portal/dsa/normatyvno-pravova%20baza/N_178_2025_dodatok.pdf

1. розпізнавання текстів завантажених в Систему документів, їх класифікація
2. виявлення в текстах документів інформаційних сутностей, що можуть мати юридичне значення, деперсоналізація та маскування конфіденційної інформації
3. стенограма судових засідань та службових нарад, інші перетворення мовлення в текст
4. озвучування текстів судових рішень, інших документів на запит користувача, озвучування елементів інтерфейсу Системи, зокрема для людей з порушенням зору
5. узагальнення вмісту документів, перевірка вмісту на наявність змістових, граматичних, орфографічних, пунктуаційних помилок
6. перевірка актуальності норм законодавства, на які посилається автор документа
7. автоматичний переклад документів

Концепція ЄСІКС (наказ ДСА України від 30.04.2025 № 178)

https://court.gov.ua/storage/portal/dsa/normatyvno-pravova%20baza/N_178_2025_dodatok.pdf

8. контекстний семантичний пошук релевантних документів, підбір судової практики
9. рекомендація методології дослідження матеріалів та розгляду судової справи
10. генерація проєктів процесуальних документів
11. виявлення девіацій під час розгляду судової справи, зокрема ігнорування контексту, поданих доказів та аргументів, відхилення від судової практики
12. надання базової правової допомоги користувачам
13. підбір оптимальної моделі розгляду справи
14. віртуальний аватар-асистент на базі технологій штучного інтелекту
15. максимальна підтримка та супровід користувача без спеціальної підготовки на всіх етапах процесуальної взаємодії з судами

Засади використання інструментів штучного інтелекту у ВАКС (наказ № 56 від 19.12.2024)

https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/documents/orders/19.12.2024_56.pdf:

1. аналіз та узагальнення великих обсягів даних
2. автоматизація повторюваних робочих процесів
3. оформлення й візуалізація робочих звітів, графіків, діаграм тощо
4. пошук нових ідей і підходів до організації робочих процесів
5. створення контенту та/або автоматизації ведення вебсторінок ВАКС у соціальних мережах
6. створення чат-ботів для забезпечення зворотного зв'язку від відвідувачів ВАКС та учасників судових процесів
7. підвищення професійної кваліфікації працівників ВАКС, зокрема шляхом навчання методів пошуку матеріалів для саморозвитку

Засади використання інструментів штучного інтелекту у ВАКС (наказ № 56 від 19.12.2024)

https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/documents/orders/19.12.2024_56.pdf :

1. не замінює інтелектуальну складову людського капіталу ВАКС
2. ШІ не може слугувати допоміжним інструментом у питаннях, пов'язаних зі здійсненням правосуддя чи роботою ВАКС, як державного органу
3. завантаження службових документів ВАКС до інструментів ШІ не допускається
4. використання ШІ у судочинстві повинно ґрунтуватися на принципах незалежності суду і не впливати на об'єктивність судового процесу

Стратегія Вищого антикорупційного суду на 2026–2028 роки, (рішенням зборів суддів ВАКС № 1 від 20.11.2025)

https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/self-governance/decisions/20.11.2025_1.pdf

1. передбачено використання ШІ та засобів цифровізації для істотного зростання операційної ефективності Суду
2. визначити потенційні процеси, які можливо оптимізувати (зокрема, через автоматизацію чи використання ШІ), у здійсненні судочинства
3. використання ШІ для створення інструментів транскрипції
4. оптимізація процесів через автоматизацію чи використання ШІ
5. використання технологій для цифровізації й автоматизації процесів у межах удосконалення системи діловодства

Opinion № 26 (2023) of CCJE Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary

<https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-final/1680adade7>

1. переклад мови або доказів, голосовий диктант та послуги транскрипції, цифровий запис судових нотаток та судових рішень
2. підготовка документів (включаючи аналітичні довідки у справах), оцінка доказів за допомогою технології електронного розкриття (e-disclosure)
3. ідентифікація та аналіз характеристик сторін судового процесу для виявлення бар'єрів у доступності для сторін, які мають специфічні характеристики або вразливості
4. ефективне сортування справ, ідентифікація проваджень, які потенційно придатні для спрощених або скорочених процедур, що дозволяє обробляти їх автоматично
5. надання сторонам рекомендацій щодо відповідних форм врегулювання спору
6. застосування інструментів електронних переговорів (e-negotiation) або електронної медіації (e-mediation)
7. прогнозування потенційного результату провадження для сприяння врегулюванню спору.

Opinion № 26 (2023) of CCJE Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary

<https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-final/1680adade7>

9. пришвидшення та більш економічно ефективний правовий пошук, а також підготовка судових рішень
10. визначення релевантних доказів, а також надання шаблонів судових документів шляхом вилучення інформації зі справ
11. надання суддям оцінки суті справи та/або прогнозованих результатів провадження як засіб допомоги суддям в оцінці їхніх висновків
12. розумні форми правових досліджень, що посилюють здатність аналізувати складні правові бази, включаючи статuti та адміністративні акти, а також європейську, національну та порівняльну юриспруденцію
13. автоматизований розподіл справ між суддями на основі критеріїв, погоджених судовою владою
14. моніторинг дотримання процесуальних норм, автоматичні нагадування суддям та сторонам про майбутні процесуальні строки
15. ідентифікація, групування та управління пілотними справами та/або масовими позовами

Opinion № 26 (2023) of CCJE Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary

<https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-final/1680adade7>

1. кінцева відповідальність за судові рішення має залишатися за людьми; ШІ повинен підтримувати, а не замінювати суддів
2. ухвалення рішень повинно — явно та неявно — здійснюватися лише суддями
3. ухвалення рішень не може бути делеговане технології або здійснюватися за допомогою неї
4. технологія не повинна втручатися у сферу правосуддя
5. технологія не повинна перешкоджати критичному мисленню суддів, оскільки це може призвести до стагнації правового розвитку
6. технологія, зокрема, не повинна використовуватися для прогнозування рішення конкретного судді
7. використання ШІ для прийняття рішень як заміни людським рішенням (не входить в обсяг допустимого використання технологій)
8. використання інструментів як заміни власному правовому дослідженню судді може підірвати здатність окремого судді досліджувати та приймати рішення

Opinion № 28 (2025) of CCJE On the importance of judicial well-being for the delivery of justice

<https://rm.coe.int/opinion-no-28-2025-of-the-ccje-published-/4880296bfa>

1. допоміжні технології мають використовуватися лише для підтримки та зміцнення верховенства права
2. використання ШІ та інших допоміжних технологій для пом'якшення робочого навантаження та стресу суддів
3. ШІ може бути корисним для збільшення кількості справ, які судді здатні розглянути протягом певного проміжку часу

Opinion № 28 (2025) CCJE On the importance of judicial well-being for the delivery of justice

<https://rm.coe.int/opinion-no-28-2025-of-the-ccje-published-/4880296bfa>

1. допоміжні технології не повинні використовуватися для прогнозування або заміни процесу прийняття рішень окремим суддею
2. судді не повинні вдаватися до покладання на технології без застосування необхідного нагляду за прийняттям рішень щодо результатів, вироблених використаною технологією
3. судді не повинні покладатися на технології без проведення належних перевірок для виявлення потенційних галюцинацій ШІ, які вони можуть містити
4. неналежне використання цих технологій може вплинути на якість виконаної роботи, якщо воно призводить до втрати суддівської автономії та контролю
5. захист добробуту суддів є критично важливим для ефективного та відповідального використання ШІ та інших допоміжних технологій, щоб уникнути недоречного надмірного покладання на них

ВИСНОВКИ

Дозволені сфери використання ШІ

1. ШІ дозволено використовувати як асистивний інструмент для автоматизації технічних процесів, транскрипції, перекладу та систематизації даних.
2. Технології допустимі для аналізу судової практики, підготовки шаблонів документів та підтримки цифрової комунікації суду.

Заборонені сфери використання ШІ

1. Категорично заборонено делегувати алгоритмам оцінку доказів, юридичну кваліфікацію фактів та безпосереднє ухвалення рішень.
2. Недопустимим є завантаження конфіденційних даних у загальнодоступні системи та використання ШІ для прогнозування індивідуальної поведінки чи рішень конкретних суддів.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Берназюк Ян. Штучний інтелект та система правосуддя України: результати співпраці у році, що минув <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezultaty-spivpratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv>
2. Берназюк Ян. Наукові надбання як основа для наступних кроків на шляху інтеграції штучного інтелекту в систему правосуддя <https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iak-osnova-dlia-nastupnykh-krokv-na-shliakhu-intehratsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia>
3. Берназюк Ян. Цифрова ера правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні <https://so.supreme.court.gov.ua/news/986/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini>
4. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence and the Judicial system of Ukraine: results of cooperation in the past year <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-and-the-judicial-system-of-ukraine-results-of-cooperation-in-the-past-year>
5. Берназюк Ян. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду // Слово Національної школи суддів України. – 2024, № 2(49), С. 16-35 https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2024_4_49/nsj_4_49_2024.pdf
6. Берназюк Ян. Ера ШІ й роль верховних судів у цифровій трансформації правосуддя // Юридична газета. № 4 (792). - С. 16-18. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/era-shi-y-rol-verhovnih-sudiv-u-cifroviy-transformaciyi-pravosuddya.html>
7. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence in the Ukrainian Judiciary: Charting the Course Under the Digital Gavel <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-in-the-ukrainian-judiciary-charting-the-course-under-the-digital-gavel>
8. Bernaziuk Ian. Benchmarking Justice: Can AI Uphold the Rule of Law? <https://law.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2025/11/Rule-of-Law-and-AI-Challenges.pdf>
9. Берназюк Ян. Правосуддя майбутнього: збереження незалежності та людяності в еру ШІ https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/161.%20Future_justice_independent_humane%20AI-era_bernaziuk%20%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BE.pdf
10. Берназюк Ян. Межі втручання у приватне життя в умовах загроз національній безпеці: стандарти і виклики для правосуддя https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/135.%20Limits_of_Interference_Private_Life_under_National_Security%20Threats_bernaziuk.pdf
11. Берназюк Ян, Фонова Олена. Правосуддя 2035: між правом і кодом. Випуск № 18 подкастів НШСУ https://youtu.be/UlghLhHV8os?si=nCpAl5p5KP3tY_G
12. Штучний інтелект у роботі адвоката та судовому процесі: можливості, межі, відповідальність <https://youtu.be/-qJ2FCeOEWQ>
13. Коментар до статті 16 (використання суддею технологій ШІ) Кодексу суддівської етики <https://constitutionalist.com.ua/komentar-do-statti-16-vykorystannia-suddeiu-tekhnologij-shi-kodeksu-suddivskoi-etyky>

Верховний
Суд

Дякую за увагу!